

Y KUŞAĞININ İSTİHDAM BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: FETHİYE ALİ SITKI MEFHARET KOÇMAN MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Dr. Filiz YILDIZ CONTUK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye A.S.M.K. MYO, (fcontuk@mu.edu.tr)

Öğr. Gör. Yahya NAS

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye A.S.M.K. MYO, (yahyanas@mu.edu.tr)

ÖZET

Çalışmanın amacı Y kuşağının istihdam beklentilerinin belirlenmesidir. Çalışmada, Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman(A.S.M.K.)Meslek Yüksekokulu'nda eğitim gören 539 öğrenciye bir anket çalışması yapılarak gelecekte kendilerini meslekleriyle ilgili işte çalışıyor olarak görüp görmedikleri sorulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, kız öğrencilerin, ikinci sınıfta okuyanların, alanı dışında çalışmayı planlayanların, alternatifi olmadığı için okuduğu bölümü tercih edenlerin gelecekle ilgili beklentileri düşüktür. Ayrıca not ortalaması 2'nin üzerinde olanların ve sektörde kendi alanında çalışmayı planlayanların gelecekle ilgili beklentileri yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Y Kuşağı, İstihdam, Lojistik Regresyon.

AN EXAMINATION ON THE EMPLOYMENT EXPECTATIONS OF Y GENERATION: FETHİYE ALİ SITKI MEFHARET KOÇMAN VOCATIONAL SCHOOL EXAMPLE

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the employment prospects of the Y generation. In study, a questionnaire survey was conducted on 539 students in Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman (A.S.M.K.) Vocational School and they were asked whether they could see themselves in a place related to their profession in the future. According to the results of the analysis, the expectation of the future of the girl students, who read in the second grade, who plan to work outside of the field, and who prefer to read their part because haven't got another alternative are low. In addition to this, who have a grade average over 2 and who plan to work in their field in the sector have high expectations about the future.

Keywords: Y Generation, Employment, Logistic Regression.

1. Giriş

Günümüz çalışma hayatına en son katılan kuşak olan Y kuşağı, işgücünün önemli bir bölümünü temsil etmektedir. Y kuşağının doğum yılları için kesin bir parametre olmamakla birlikte Lower'a göre, 1980- 2001 yılları arasında doğanlar bu kuşak içinde tanımlanmaktadırlar. Bu kuşak Milenyum Kuşağı, Dijital Kuşak, Gelecek Kuşak, Sonrakiler (Nexters) veya Eko Patlaması (EchoBoomers) olarak da adlandırılmaktadır (Lower, 2008:80).

Bugünün ve geleceğin işgücünü oluşturan Y kuşağının, yaşadığı coğrafya ve kültüre göre karakteristik özellikleri değişim gösterse de bu kuşağı kendine has özellikleri ile tanımlamak mümkündür. Teknoloji dünyasında yetişen ilk kuşak olan bu gençlerin büyük çoğunluğu, ilkokul öncesi bilgisayarla tanışmıştır. Kendilerinden önceki kuşaklara oranla, tüm dünyayı etkileyen ekonomik krizden daha fazla etkilenmişlerdir. Ancak buna rağmen beklentilerini yüksek tutarak iyimserliklerini sürdüren Y kuşağı bireyleri farklı araştırmacılar tarafından yapılan yeni araştırmaların da sonuçlarına dayanılarak; sosyal, iletişim gücü yüksek, işbirlikçi ve öğrenme isteği yüksek kişiler olarak nitelenmektedirler (Yüksekbilgili, 2013:343). Bu kuşağa mensup bireylerin zor ve karmaşık işleri sevme eğilimleri olabilir. İş hakkında fikir sunmayı severler ve bu fikirlerinin kabul görmesi beklentisi içerisine girebilirler. Bunu elde edemediklerinde ise rahatlıkla iş değişikliğine gidebilmektedirler. İş değişikliğine gitmelerinin en önemli nedenlerinden biri, o işte hedefledikleri kariyer pozisyonuna ulaşamayacaklarını düşünmeleridir. Hedeflerine ulaşana kadar iş değiştirmeye devam edebilirler. Bu nedenle Y kuşağının istihdamından verimlilik bekleyen firmaların, bu neslin beklentilerine cevap verebilmesi önemlidir (Çemberci vd., 2014:61; Ekşili & Antalyalı, 2016:115).

Bugün en küçüğü 17- en büyüğü 37 yaşında olan Y kuşağı da diğer kuşaklar gibi bakış açılarını şekillendiren olaylar yaşamıştır. Türkiye'de bu kuşağın gençlerini etkileyen dönemin başlıca olayları; artan terör eylemleri, Körfez Savaşı, Irak Savaşı, internetin yaygınlaşması, küreselleşen dünya, sosyal medya ve cep telefonu olmuştur (Çemberci vd., 2014:61). Ayrıca Türkiye'de bu dönemde sık sık değişen eğitim ve sınav sistemi de Y kuşağının eğitim hayatına etki etmiştir (Ekşili & Antalyalı, 2016: 95).

Avrupa ülkeleri ve Amerika başta olmak üzere gelişmiş ülkelere kıyasla Türkiye'de Y kuşağının çocukluk yılları daha sıkıntılı geçmiştir. Hatta Türkiye'de Y kuşağının ilk temsilcileri (Petrol krizi, 1980 ihtilali vb. gibi olayların etkisini hissetmiş olanlar) sonraki temsilcilerine (internetin yaygınlaşması, iletişim kanallarının artması, küreselleşmenin hızlanması vb. olayların etkisini daha fazla hissedener) göre bu sıkıntılardan daha fazla etkilenmiştir. Erken dönem Y kuşağının aileleri ekonomik sıkıntılar, petrol krizleri, sağ sol çatışmaları, darbeler ve yokluklar yaşamış ve bu durum onların çocuklarını daha fazla sıkıntı içerisinde yetiştirmek zorunda bırakmıştır. Geç dönem Y kuşağı bireyleri ise 2000'li yılların başlarında çocuk olduğu için ülkede yaşanan bu olaylar erken dönem Y'ler kadar onları etkilememiştir. Bu dönemde kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almasıyla birlikte, çocuklar ya başkaları tarafından büyütülmüş ya da evde yalnız başlarına kalmıştır (Ekşili & Antalyalı, 2016:94). Fastfood kültürünün yaygınlaşmasıyla birlikte beslenme alışkanlıkları değişmiş, televizyonda tek kanallı dönemden çok kanallı döneme geçiş olmuştur. Buna bağlı olarak özel kanalların tüketim kültürünü arttırdığı ve değiştirdiği bir ortamda kendilerini bulmuşlardır. Bunun yanında eğitim sisteminde yapılan değişiklikler, eğitim hayatlarını etkilemiştir (Ekşili & Antalyalı, 2016:117).

Geç dönem Y kuşağına baktığımızda teknolojinin hayatlarında çok fazla yer edindiği ve sosyal paylaşım siteleriyle iç içe oldukları görülmektedir. Yaşadıkları dönemler itibariyle erken dönem Y kuşağı teknolojiyle birlikte büyüye de teknolojik aletlere erişimi o kadar hızlı olmamıştır. Geç dönem Y kuşağı ise her şeyin hazır olduğu bir ortamda, daha rahat ve çok kolay bir şekilde teknolojiye ulaşmış ve sunduğu bütün imkânlardan sonuna kadar faydalanmıştır.

2. Türkiye’de Meslek Yüksek Okulları

Günümüzün sosyo-ekonomik şartları düşünüldüğünde artan rekabet ortamında gençlerin kendilerini geliştirebilmeleri için eğitimlerine değer vermeleri son derece önemlidir. Mevcut koşullarda bireyler yükseköğretim eğitimi almalarına rağmen yine de işsiz kalabilmektedirler. Küreselleşme, dijital yaşam tarzı, teknolojik ilerleme gibi etkenler işgücü piyasasının yapısını değiştirmekte, buna bağlı olarak gündemde olan bir meslek kısa bir süre sonra işsizliğin yaşandığı bir alan haline dönüşebilmektedir. Gençlerin çağın gereklerine uygun mesleklere girebilmeleri ise alacakları eğitimden geçmektedir ve bu aşamada da yükseköğretim ön plana çıkmaktadır.

Yükseköğretim gerek ön lisans gerek lisans ve gerekse lisansüstü programları ile gençlerin küresel dünyada rekabet edebilecek niteliklere sahip olacak şekilde yetiştirilmelerini sağlama amacını taşır. Üniversite eğitimine değer veren ve bir eğitim programına girmeyi planlayan Y kuşağının, Türkiye’de yaklaşık yüzde 20’si yükseköğrenim görmüş ve çoğunluğu eğitimini tamamlamıştır (www.milliyet.com.tr).

Yükseköğretimin her aşamasının ayrı bir önemi olduğu gibi, Türkiye’nin ekonomik gelişme basamaklarında hızlı yol alması için nitelikli ara eleman gücü ihtiyacını karşılayan Meslek Yüksekokulları büyük önem taşımaktadır (Özsoy, 2015:177). Bugün üniversitede eğitim gören öğrencilerin yüzde 35’i MYO’larda eğitim almaktadır. Genellikle başta ekonomik olmak üzere, sosyal ve kültürel bir zenginlik getirmek amacıyla küçük yerleşim yerlerine açılan MYO’lar, modern eğitim anlayışı içerisinde ve iş dünyasının beklentileri doğrultusunda nitelikli ara eleman yetiştirilmesindeki en önemli eğitim kurumlarından biridir. Bu amaçla da MYO’larda eğitim alan öğrencilerin iş hayatından beklentilerini belirlemek büyük önem taşımaktadır (Önder vd., 2016:306).

Türkiye’de son yıllarda özellikle sayısal olarak artış gösterten MYO’ların mesleki eğitim kapsamında önemi oldukça büyüktür. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 3/1 maddesindeki tanıma göre; “belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim-öğretim sürdüren, ön lisans derecesi veren bir yükseköğretim kurumudur” şeklinde ifade edilmektedir (www.yok.gov.tr). Meslek yüksekokulları işgücü piyasasının ihtiyacı olan ara işgücü elemanlarını yetiştiren ve daha çok piyasa şartlarına göre değişen işgücü talebine uyumlu kurumlardır.

Türkiye’de 2017 yılı itibariyle toplam 964 MYO bulunmaktadır. Türkiye’deki üniversitelerde toplam 7.2 milyon civarında öğrenci kayıtlı bulunmakta ve bunun yaklaşık yüzde 35’ini (2.56 milyon öğrenci) ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Tablo 1’de 2017 yılı merkezi yerleştirme ile öğrenci almış olan devlet ve vakıf üniversitelerindeki MYO ve öğrenci sayıları gösterilmiştir.

Tablo 1: Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Bulunan MYO ve Öğrenci Sayıları

	MYO Sayısı	Yüzde	Öğrenci Sayısı	Yüzde
Devlet Üniversitesi	862	%89,4	2.408.285	%94,2
Vakıf Üniversitesi	96	%10	132.833	%5,2
Vakıf MYO	6	%0,6	14.808	%0,6
Toplam	964		2.555.926	%100

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim Temel Göstergeleri, 18 Mayıs 2017, <https://istatistik.yok.gov.tr>

Bugün üniversitelerde eğitim alan yaklaşık 7.2 milyon öğrencinin yaklaşık 6.6 milyonu yani yaklaşık yüzde92'si Y kuşağı gençliğinin içerisinde yer almaktadır. MYO'larda okuyan 2.6 milyonu öğrencinin ise yaklaşık 2.3milyonu bu kuşağı temsil etmektedir. Tablo 2'de MYO'larda eğitim alan Y kuşağı öğrencileri okudukları program bazında gösterilmiştir.

Tablo 2: Y Kuşağı Ön Lisans Program Türleri, Öğrenci Sayıları

Örgün Öğretim	İkinci Öğretim	Uzaktan Öğretim	Açık Öğretim	Toplam
757.173	335.441	31.320	1.193.476	2.317.410

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim Temel Göstergeleri, 18 Mayıs 2017, <https://istatistik.yok.gov.tr>

Yükseköğretim kurumu içerisinde MYO'lar da okuyan öğrencilerin payı %35 olmakla birlikte, istihdam edilenler içinde de yükseköğrenim mezunu olanların payı yüzde 12 düzeyindedir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2016 yılı itibariyle Türkiye'nin çağ nüfusu 58.6 milyon civarındadır. Bunların yaklaşık 30.5 milyonunu işgücüne dahil olan nüfus oluştururken, yaklaşık 27.2milyonu istihdam edilmektedir. İstihdam edilen nüfus içerisinde Y kuşağına dâhil olan yaklaşık 11.6 milyon kişi (15-34 yaş aralığı) bulunmaktadır. Y kuşağına dâhil olan çalışan nüfusun yaklaşık 3.3 milyonu (15-34 yaş aralığı) Yükseköğretim mezunudur (www.tuik.gov.tr). Bugün çalışan nüfus içerisindeki payı yaklaşık yüzde35 düzeylerinde olan Y kuşağının oranı 10 yıl sonra yüzde 60'lara çıkacak ve iş yaşamı Y kuşağının tutum ve beklentilerine göre yeniden şekillenecektir. Bu amaçla çalışmada gelişen ve değişen dünyada bugünün ve geleceğin insan kaynağını oluşturan Y kuşağının doğum yılları itibariyle son temsilcilerinden olan Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin istihdama yönelik beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bireylerin istedikleri işte çalışması ya da istedikleri işi yapması, ekonomik kalkınma ve büyüme açısından işsizlik kadar önem arz eden bir konudur. Üniversite ve meslek tercihlerinde yaygın olarak piyasa koşulları etkin olmaktadır. Bu çalışmanın amacı gelecekte alanıyla ilgili bir meslekte iş bularak çalışabileceğini düşünenler ile çalışamayacağını düşünenler arasındaki farklılıkları belirlemektir. Bu nedenle Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencileri kapsayan bir anket çalışması yapılmıştır. Anket bulgularının değerlendirildiği son kısımdan önce genel olarak Y kuşağından bahsedilmiş, lisans/önlisans öğrencilerine ilişkin verilere değinilmiş ve son olarak Y kuşağının istihdam ve işsizlik içerisindeki durumuna bakılmıştır.

3. Literatür

Y kuşağının istihdam beklentilerine yönelik olarak birçok çalışma mevcuttur. Ancak yurtiçinde yapılan çalışmaların sınırlı kaldığı görülmektedir.

Broadbridge vd. (2007), mezuniyet sonrası sektöre girecek olan Y kuşağını iş tecrübeleri, kariyer algıları ve ilk kariyer beklentileri açısından incelemişlerdir. Nitel araştırma yöntemlerini kullanarak İngiltere'deki iki üniversiteden Y kuşağını temsil eden 33 öğrenci üzerine bir araştırma yapmışlardır. Sonuç olarak katılımcıların kariyer ve yaşam tarzı isteklerinin Y kuşağı tanımındaki beklentilerle örtüştüğünü belirlemişlerdir.

Hurst & Good (2009), Y kuşağının daha iyi anlaşılması ve gelecekteki kariyer beklentileri ile ilgili bilgiler sunmak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Niceliksel araştırma yöntemlerini kullandıkları çalışmalarında 9 ABD üniversitesinden 193 Y kuşağı öğrencisinin kariyer algılamaları ve beklentilerini incelemiş ve bunun işveren-çalışan yetki algılamalarına etkisini araştırmışlardır. Çalışma sonuçları öğrencilerin yükseköğrenimden iş dünyasına geçişlerine yardımcı olmak için işe alım süreci, sosyalleşme ve kendini geliştirme gibi konularda yararlı bilgiler sağlamıştır.

Lim vd. (2011) Y kuşağının istihdam beklentileri üzerine yaptıkları çalışmada, Y kuşağının yaşam öncelikleri ve iş tercihlerini incelemişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu çalışmada yaşam değeri ve iş tercihlerinin önemini ölçmede Schwartz Değer Envanteri (Schwartz Value Inventory) ve Twenge Motivasyonel Modeli'ni (Twenge vd., (2010) motivational model) kullanmışlardır. Sonuç olarak Y kuşağı çalışanlarının güvenlik, gelenek, uygunluk, evrensellik ve yardımseverliği en önemli yaşam değeri olarak gördükleri belirlenmiştir.

Uba vd. (2012), Y kuşağının işe başladığında elde etmeyi umduğu iş/yaşam dengesi beklentilerini farklı yönleriyle ele alan bir anketi, 1977-1993 yılları arasında doğan 267 katılımcıya uygulamıştır. Çalışma sonuçları Y kuşağının esnek çalışma saatleri beklediği ve daha çok evden çalışmaya istekli olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Y kuşağının ideal iş/yaşam dengesine sahip olmaya büyük önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Szafrank & Voloshyn (2014), Y kuşağını temsil eden ve birkaç yıl içinde çalışma hayatına girecek olan İktisat Fakültesi öğrencilerinin gelecekteki istihdamı, iş yeri seçimi ve iş yerinde başlayacakları pozisyona yönelik beklentileri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin üniversite mezuniyetinden sonra sahip olacakları işleriyle ilgili hayallerinin beklentileri ile örtüştüğünü belirlemişlerdir. Ayrıca çalışma sonuçları işverenlere, Y kuşağının beklentileri konusunda da yol göstericidir.

Tubey vd. (2015), Kenya'da Y kuşağının istihdam beklentilerini anlamaya yönelik olarak onların tutumları, umutları, istekleri, hayalleri ve hırsları üzerine bir araştırma yapmışlardır. Sonuç olarak, Y kuşağının işverenden zor iş, daha iyi çalışma şartları ve en yeni teknolojiyi içeren iş istasyonları kurulmasını beklediklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca pozitif iş ahlakı olan örgütlerde çalışmayı istedikleri ve gelecekte bu örgütlerin başarısında oynayacakları roller için ödüllendirilmek istediklerini belirlemişlerdir. Buna ek olarak çalışmada işverene, Y kuşağını nasıl çekmesi, ödüllendirmesi, motive etmesi ve elinde tutması gerektiği gibi konularda öneriler sunulmuştur.

Dziewanowska vd. (2016), Y kuşağının gelecekteki istihdam beklentilerini belirlemek için Polonya, Slovenya, İngiltere ve Güney Kore'deki işletme öğrencileri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Çalışmalarında gelecekte iş gücü piyasasına girecek olan gençlerin beklentileri ile işveren yükümlülükleri arasındaki farklılıkları tespit etmeye çalışmışlardır ve ülkeler arasında önemli farklılıklar tespit etmişlerdir. Bu farklılıkların nedenlerini ekonomik ve kültürel farklılıklara bağlamışlardır.

Maxwell & Broadbridge (2016), Y kuşağının istihdam beklentilerini araştırarak, istihdam edilebilirlik düzeylerini geliştirmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma İngiltere'deki 2 üniversitenin 172 öğrenci üzerine yapılmış ve 26 odak grubu oluşturulmuştur. Odak grubu katılımcılarının rahatlık, fırsat ve ilerleme konusunda yüksek istihdam beklentilerine sahip olduğu belirlenmiştir. Genel olarak katılımcıların iş hayatı ile ilgili olarak hevesli ve iyimser oldukları belirlenmiştir.

Stanczyk & Pieczka (2016), Y kuşağının iş dünyasından beklentilerine yönelik bir araştırma yapmışlardır. Teknoloji ve bilgisayar dünyasında büyüyen gençlerin tutumlarını etkileyen belirli faktörler araştırmaya dâhil edilmiştir. Sonuç olarak, değişikliklere açık olan, yeniliklerden korkmayan, bilgiyi hızlı işleyebilen ve nasıl kullanacağını bilen, iletişim gücü yüksek olan Y kuşağının bu özellikleri ile önceki kuşaklardan önemli ölçüde farklı olduğunu belirlemişlerdir.

Taşlıyan vd. (2014) Y kuşağının gelecekte iş yaşamından beklentilerini ölçmeye yönelik gerçekleştirdikleri çalışmada, kişisel gelişim ve motivasyonun diğer değişkenlere göre daha önemli olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Y kuşağının ailesinin, elde ettiği kazancın, doğduğu ve yetiştiği çevrenin iş hayatından beklentilerini değiştirmediklerini gözlemlemişlerdir.

Bayramoğlu & Şahin (2017) tarafından Y kuşağının kariyer planlarının ve istihdam beklentilerinin araştırılmasına yönelik bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada, Hitit Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ve Sosyal Bilimler Yüksekokulunda eğitim gören 1505 öğrenciye anket uygulanmıştır. Sonuç olarak, Türkiye'de Y Kuşağının iyimser ve kendine güvenen bir yapısı olduğu, buna karşın "esnek iş saatleri", "ofis dışı çalışma olanakları" vb. gibi Y kuşağı için önemli olan olgulara çok az önem verdikleri görülmüştür. Bu açıdan Türk Y Kuşağının, diğer ülkelerdeki Y Kuşaklarına göre bazı konularda farklı kariyer beklentilerine sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Metin & Kızıldağ (2017) X ve Y kuşağının kariyer beklentilerinin farklılaşmasını araştırdıkları çalışmalarında, Y kuşağının kariyer beklentilerinin, X kuşağına göre farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir.

4. Uygulama

Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 539 öğrenciyle bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesinde kısaca araştırmanın amacına, önemine, yöntem ve kapsamına değinilecektir.

4.1. Araştırmanın Amacı, Önemi, Yöntem ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı Y kuşağının son temsilcilerinden¹ olan MYO öğrencilerinin gelecekte kendi alanlarıyla ilgili bir iş bulabileceklerini düşünenler ile iş bulamayacaklarını düşünenler arasındaki farklılıkları belirlemektir. Yakın gelecekte Türkiye'nin yönetimine talip olan bu kuşağın gelecek döneme ilişkin beklentilerini etkileyen koşulların belirlenmesi, mevcut dönemde alınabilecek tedbirleri mümkün kılacaktır. Önceki kuşaklara göre daha rahat imkânlar içerisinde öğrenim gören Y kuşağı öğrencilerinin gelecek döneme ilişkin beklentilerinde mevcut yaşam koşullarının etkisini belirlemek ve iyileştirmek, nitelikli iş gücü artışı açısından önemlidir. Nitelikli iş gücündeki artış verimliliği sağlayacak, yenilikler doğuracak nihayetinde ekonomik kalkınmayı hızlandıracaktır. Çalışmanın bu yönüyle literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmada Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilere çok değişkenli kategorik yapıda ve ölçekli yapıda toplam 45 soru yöneltilmiştir. 1300'ün üzerinde kayıtlı öğrencinin bulunduğu okulda final sınavları döneminde toplam 560 öğrenciye ulaşılabılmıştır. Eksik ya da hatalı olan anket formlarından 21 tanesi iptal edilerek kalan 539 anket formu üzerinden analiz yapılmıştır. Fethiye Ali Sıtkı Mefharet Koçman Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin tamamı araştırmanın ana kütlelerini oluştururken, ana kütleleri temsil eden 539 öğrenci araştırmanın örneklemidir. Araştırmanın evrenine göre örneklem sayısı yeterli düzeydedir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004:50). Araştırmanın bağımlı değişkeninin iki seçeneğe kategorik yapıda olması nedeniyle analiz yöntemi olarak İkili Lojistik Regresyon modeli kullanılmıştır. İlk aşamada ölçekli yapıdaki 27 soru üzerinden faktör analizi yapılarak gelecek dönem beklentisine etkisi olduğu düşünülen 6 faktör elde edilmiştir. Elde edilen faktörlerle birlikte model uygulamasına geçilmiştir.

4.2. Analiz ve Bulgular

Gelecekte alanıyla ilgili bir işte çalışabileceği beklentisinde olan -Y kuşağına dâhil öğrenciler ile çalışamayacağı beklentisinde olan öğrenciler arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla toplam 51 soru hazırlanmış, ön testler sonucunda sorulardan 6'sının diğer sorularla benzerlik taşıdığı görülerek iptal edilmiştir. Böylece öğrenciler ile 45 soruluk yüz yüze bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın veri seti iki kategorili bağımlı değişken ile farklı kategorilere sahip 18 bağımsız değişken ve 27 ölçekli yapıdaki sorulardan elde edilen 6 faktörden(bağımsız değişken) oluşmaktadır.

Analiz sonuçlarının elde edilmesinde ikili (binary) lojistik regresyon analiz testi uygulanmıştır. Lojistik regresyonda mümkün olan en az değişkenle model oluşturulur. Model ne kadar sadeleşirse, tahmin gücü de o kadar artmaktadır (Şenel & Alatlı, 2014: 34). Bu nedenle bağımsız değişkenlerden bir kısmı modelden çıkarılarak, türetilen faktörlerle birlikte toplam 21 bağımsız değişken ile model oluşturulmuştur.

1 Ankete katılan öğrencilerin yüzde 91, 1995-1999 arası yıllarda doğmuştur.

4.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Fethiye ASMK Meslek Yüksekokulunda 1000'in üzerinde öğrenci olmasıyla birlikte, derslere devam eden ve sınavlara katılan yaklaşık 600 civarında öğrenci bulunmaktadır. Toplam altı program bulunmakta olup, İdari Bilimlerde okuyan öğrenci sayısı Teknik Bilimlerde okuyan öğrenci sayısının yaklaşık 3,5 katıdır. Not ortalaması 2,00'in üstünde olan öğrenci sayısı yüzde 60'ın üzerindedir.

Tablo 3: Tanımlayıcı İstatistikler

Soru No	Katılımcıya Yöneltilen Soru	Cevap Kategorileri	Cevaplanma Sayısı	Cevaplanma Yüzdesi
S.1	Gelecekte mesleğinizle ilgili olarak bir yerde olacağımızı düşünüyor musunuz?	Evet	355	%66
		Hayır	184	%34
S.2	Okuduğunuz bölümde öğrenci olmaktan mutlu musunuz?	Evet	380	%70
		Hayır	159	%30
S.3	Cinsiyetiniz?	Erkek	324	%60
		Kadın	215	%40
S.4	Yaşınız?	25 Yaş altı	490	%91
		25 - 30 Yaş arası	32	%6
		30 Yaş üzeri	17	%3
S.5	Sınıfınız?	Birinci sınıf	225	%42
		İkinci sınıf	257	%48
		Tekrar (Uzatma)	57	%11
S.6	Okuduğunuz bölüm?	Muhasebe ve Vergi	104	%19
		Turizm Seyahat	101	%19
		Bitkisel ve Hayvansal Üretim	66	%12
		Turizm Otel Hizmetleri	176	%33
		Park ve Bahçe Bitkileri	51	%10
S.7	Öğretim türünüz?	Çevre Koruma	41	%8
		Normal öğretim	348	%65
		İkinci öğretim	191	%35
S.8	Genel not ortalamanız?	2,00'dan az	204	%38
		2,00 - 3,00 Arası	263	%49
		3,00 Üzeri	72	%13
S.9	Hane reisinin eğitim düzeyi?	İlkokul	134	%25
		Ortaokul	138	%26
		Lise	156	%29
		Lisans/Lisansüstü	111	%21

Tablo 3 devam

S.10	Aylık geliriniz?	500 TL'den az	130	%24
		500 TL - 999 TL Arası	163	%30
		1000 TL ve üzeri	246	%46
S.11	Nerede kalıyorsunuz?	Yurt-apart	125	%23
		Aile ile evde	142	%26
		Arkadaşlarla evde	272	%51
S.12	Mezun olduğunuz lise türü?	Meslek lisesi	337	%63
		Diğer liseler	202	%38
S.13	Bir işte çalıştınız mı ya da çalışıyor musunuz?	Evet	421	%78
		Hayır	118	%22
S.14	Aile durumunuz?	Anne baba bir arada	467	%87
		Anne baba ayrı	72	%13
S.15	Okuduğunuz bölümü tercih etme nedenleriniz?	Diploma sahibi olmak.	145	%27
		Başka bir alternatif yok.	74	%14
		Okuduğum alanda ilerlemek.	303	%56
		Askerliği tecil ettirmek.	17	%3
		Dikey geçiş yapmayı planlıyorum.	253	%47
S.16	Mezun olduktan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?	Babamın yakınımın işinde devam edeceğim.	20	%4
		Alanım dışında bir sektörde çalışacağım.	54	%10
		Kendi işimi kurmayı düşünüyorum.	88	%16
		Alanımla ilgili sektörde çalışacağım.	86	%16
		Diğer	38	%7

Aşağıdaki toplu iletişim araçlarını ne sıklıkla kullanırsınız?				
	Nadiren	Genelde	Sık sık	
S.17	İnternet kullanma sıklığınız?	%6	%16	%78
	TV-Radyo kullanma sıklığınız?	%41	%32	%27
	Basılı yayın kullanma sıklığınız?	%56	%26	%18
Aşağıda yer alan internet kullanma nedenlerini ne sıklıkla tercih edersiniz?				
	Nadiren	Genelde	Sık sık	
S.18	Haber siteleri	%36	%34	%30
	İletişim / e-posta	%31	%27	%41
	Oyun-Eğlence	%50	%22	%28
	Alışveriş	%61	%24	%16
	Sosyal paylaşım	%20	%33	%47

* İlk soru çalışmanın bağımlı değişkenidir.

**Her bağımsız değişkenin ilk kategorisi referans kategori olarak modele dâhil edilmiştir.

Tablo 3'te görüldüğü üzere 'Gelecekte mesleğinizle ilgili bir yerde olacağımızı düşünüyor musunuz?' sorusu çalışmanın bağımlı değişkenidir. Katılımcıların yüzde 66'sı bu soruya 'Evet' şeklinde cevap verirken geri kalan yüzde 34'ü 'Hayır' cevabını vermiştir. Ankete katılan öğrencilere yöneltilen ikinci soruda okudukları bölümde mutlu olup olmadıkları sorulmuş ve yüzde 70 oranında 'Evet' cevabı alınmıştır. Ankete katılan erkek öğrencilerin oranı yüzde 60'tır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 25 yaş altındadır. Uzatan öğrenci sayısı yüzde 11'i geçmezken öğrencilerin üçte ikisi normal öğretim programlarında okumaktadır.

Hane reislerinin eğitim düzeyine bakıldığında dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. İlkokul, ortaokul, lise ve lisans/üstü mezunu hane reisleri ortalama yüzde 25 seviyelerindedir. Aileleri bir arada yaşayan öğrenci sayısı oldukça fazladır ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğu 500 TL'nin üzerinde aylık gelire sahiptir.

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 26'sı ailesi ile birlikte yaşarken, kalan yüzde 74'ü yurtlarda ya da arkadaşlarıyla evde yaşamaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı sınavsız geçiş hakkında yararlanmıştır. Meslek lisesi çıkışlı öğrenci oranı yüzde 60'ın üzerindedir. 'Daha önce bir işte çalıştınız mı ya da şu anda çalışıyor musunuz?' sorusuna 'Evet' şeklinde cevap verenlerin sayısı yüzde 78'dir. Bir başka deyişle her beş öğrenciden dördünün bir şekilde sektör tecrübesi olmuştur.

Okuduğu alanda ilerlemek isteyen öğrencilerin oranı yüzde 54'tür. Ancak sadece diploma sahibi olmak için ya da askerliği tecil ettirmek için ya da başka bir alternatifi kalmadığı için okuduğu bölümü tercih eden öğrenci sayısı yüzde 46'dır. Öğrenim gören öğrencilerin yarıya yakını farklı nedenlerle bölümlerini tercih etmişlerdir. Dikey geçişle öğrenimine devam etmek isteyenlerin oranı yüzde 46'dır. Yüzde 16'sı alanında çalışmayı planlarken kalan yüzde 32'lik kısmın farklı tercihleri vardır. 38 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiştir. Bu öğrencilerin bir kısmı henüz planlama yapmamışken bir kısmının da gelecekte bir yerde çalışmaya yönelik düşüncesi henüz yoktur.

Ankete katılan öğrenciler toplu iletişim araçlarından en çok interneti kullanmaktadırlar. Yüzde 78 oranında interneti sık sık kullanım cevabı alınırken basılı yayın organları ile TV-Radyo kullanımının nadiren olduğu görülmektedir. İnterneti ne amaçla kullandıkları yönünde sorulan soruya büyük ölçüde ‘sosyal paylaşım siteleri’ ve ‘iletişim’ cevapları verilmiştir. Öğrenciler nadiren oyun oynamak için ya da alışveriş yapmak için interneti kullandıklarını söylerken, haber okumak amacıyla internete girme düzeyinin her ölçek için hemen hemen aynı olduğu görülmektedir.

4.2.2. Faktör Analizi

SPSS.12 paket programlarında toplam 27 soruya faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinin geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmek amacıyla KMO ve Bartlett Küresellik testi uygulanmış, alfa değerine bakılmıştır. Anlamlılık değeri 0,000 (0,01 den küçüktür), alfa değeri 0,891 olarak elde edilmiştir. Örneklem uygunluk ölçüsü 1’e doğru yaklaştıkça analizin güvenilirliğinin ve geçerliliğinin arttığı ifade edilmektedir (Kaya, 2013:181).

Faktör analizi sonucunda toplam altı faktör elde edilmiştir. Mesleğe bakış, alınan eğitim, eğitim ortamı, tercih etme nedenleri ve karar verme sürecini etkileyen faktörler olmak üzere toplam altı faktörde toplanmıştır. Tercih nedenlerinin tek faktörde toplanması beklenirken her iki tercih nedeni faktöründe üçer tane ölçekli yapıdaki sorulara verilen yanıtların toplandığı görülmektedir.

Faktörlerin genel olarak aritmetik ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin sahip olmayı düşündükleri mesleklerine olan bakış açılarının olumlu yönde olduğu, aldıkları eğitimden memnun oldukları sonuçlarına ulaşılmaktadır. Alınan eğitim faktörüne dâhil olan soruların büyük çoğunluğu olumlu yönde cevaplanırken, hazırlanan sınav soruları ve değerlendirmelerin öğrenci seviyesini ölçtüğüne yönelik inanç zayıflamaktadır. Ayrıca eğitim alınan fiziki ortama yönelik olarak öğrencilerin düşüncelerini öğrenmek maksadıyla sorulan sorulara öğrencilerin olumsuz yönde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu öğrenim gördüğü ortamdan memnun değildir. Tercih nedenlerine bakıldığında öğrencilerin çevrelerinden büyük ölçüde etkilendiği, mesleklerinin geleceğine yönelik beklentilerinin etkilediği görülmektedir. Bölüm tercihinde mezun olunan okulun da etkisi büyüktür. Öğrencilerin karar verme sürecinde yakınlarına danıştıkları, internetten araştırdıkları ve çoğunluğun fikriyle hareket ettikleri yönündeki cevapları ağırlık basmaktadır. Genel anlamda verilen cevaplara bakıldığında bulunduğu bölümden memnun, ne istediğini bilerek ve araştırarak gelmiş bir öğrenci profilini yansıtan sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 4: Döndürülmüş Bileşen Matrisi

		2	3	4	5	6
Mesleğe Bakış	MB.1 - Sahip olacağım mesleğin geleceğinin parlak olduğunu düşünüyorum.	0,848				
	MB.2 - Alanımda oldukça fazla kariyer fırsatı olduğunu düşünüyorum.	0,810				
	MB.3 - Sahip olacağım mesleğin her zaman geçerliliğini koruyacağını düşünüyorum.	0,802				
	MB.4 - Sahip olacağım mesleğin sosyal açıdan saygınlığının olduğunu düşünüyorum.	0,778				
	MB.5 - Sahip olacağım mesleğin gelecekteki ekonomik getirisinin büyük olacağını düşünüyorum.	0,774				
Alınan Eğitim	AE.1 - Derslerin aktarımında, öğretim elemanları yeterli donanıma sahiptir.	0,775				
	AE.2 - Öğretim elemanlarının anlatım yöntemleri anlayabileceğim şekildedir.	0,729				
	AE.3 - Okulda verilen teorik ve pratik bilgiler, alanımda kendimi geliştirmeme katkı sağlamaktadır.	0,666				
	AE.4 - Bu bölümde almış olduğum eğitim iş hayatımda kullanabileceğim nitelikleri taşıyor.	0,657				
	AE.5 - Okulda öğrendiğim bilgi ve beceriler, meslek hayatımda kullanmaya ve uygulamaya yöneliktir.	0,650				
	AE.6 - Öğretim elemanlarının ders anlatımında kullandığı yardımcı materyaller, araç ve gereçler yeterli düzeydedir.	0,600				
	AE.7 - Hazırlanan sınav soruları ve değerlendirmeler öğrenci olarak bizlerin başarısını ölçmekte yeterlidir.	0,580				
	AE.8 - Ders programları derslerimizin işlenmesinde verimli olmamıza katkı sağlamaktadır.	0,511				

Tablo 4 devam

Ortam	O.1 - Okulumuzun çevresel faktörleri öğrenim koşulları açısından yeterlidir.	0,836
	O.2 - Okul binasının fiziki yapısı eğitim öğretim ortamına uygundur.	0,832
	O.3 - Sınıflarda yeterli düzeyde araç gereç bulunmaktadır.	0,783
	O.4 - Okulum, sahip olduğum yetenekleri geliştirmemde yeterli olanağı sağlamaktadır.	0,702
	O.5 - Yaşadığım yerin sosyal ve kültürel imkânları yeterli düzeydedir.	0,410
Tercih Nedeni-1	TN1.1 - Bölümü tamamen kendi kararım ve gelecekte yapacağım meslek hakkında ki araştırmalarım sonucu seçtim.	0,695
	TN1.2 - Bölümü iyi bir gelir kaynağı olduğunu düşündüğüm için seçtim.	0,655
	TN1.3 - Bölümü seçmemde mezun olduğum okul ve aldığım eğitim etkili olmuştur.	0,601
Tercih Nedeni-2	TN2.1 - Bölümü seçmemde ailemin ve akrabalarımın düşünceleri ve yönlendirmeleri etkili olmuştur.	0,792
	TN2.2 - Bölümü masa başında çalışma imkânı sağladığı için seçtim.	0,714
	TN2.3 - Bölümü seçmemde bu mesleği yapan çevremın meslek hakkındaki olumlu yorumları etkili olmuştur.	0,621
Karar Verme	K.1 - Karar verirken internetten araştırdım.	0,718
	K.2 - Karar verirken yakınlarıma danıştım.	0,716
	K.3 - Karar verirken çoğunluğun fikriyle hareket ederim.	0,567

Kullanılan modelin uygunluğu ve iyiliğini ölçmede, gözlem ve tahmin sonuçları, model katsayı değerleri, log olasılık değeri ile R kare değerlerine bakılmaktadır. Tablo 5. de gözlenen ve tahmin sonuçları görülmektedir. Modelin duyarlılığı yüzde 92 seviyelerinde iken özgülüğü yüzde 74 seviyelerindedir. Genel oran da yaklaşık yüzde 86'dır. Modelin duyarlılık ve özgülük açısından sahip olduğu oran oldukça yüksektir.

Tablo 5: Sınıflandırma Tablosu

Gözlenen		Tahmin			
		Hayır	Evet	Doğruluk Yüzdesi	
Adım 1	Gelecekte mesleğinizle alakalı bir yerde olacağınızı düşünüyor musunuz?	Hayır	137	47	74,5
		Evet	29	326	91,8
Genel Oran					85,9

Log olasılık değeri ne kadar düşük çıkarsa model o kadar iyi kabul edilmektedir. Cox&Snell ve Nagelkerke R² değerlerinde ise tam tersi istenmektedir. Bu iki değer yüksek çıkması istenmektedir. Sözdde R² olarak da ifade edilen bu değer 1'e ne kadar yakınsa model o kadar iyi tahmin yapıyor anlamına gelmektedir (Çemrek & Burhan, 2014: 55).

Tablo 6: Model Özeti

	(-) 2 Log Olasılığı	Cox &Snell R Kare	Nagelkerke R Kare
Adım 1	365,35	,455	,629

Cox&Snell R² değerine kullanılan model varyansın yaklaşık yüzde 46'sını tahmin ederken, Nagelkerke R² değerine göre tahmin oranı yaklaşık yüzde 63'tür. Model katsayılarının omnibus testleri sonucunda elde edilen anlamlılıkdeğerlerinin 0,001'den küçük olması modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Öztürk, 2017). Tablo 7. de yer alan anlamlılık değerleri 0,000'dır.

Tablo 7: Model Katsayılarının Omnibus Testleri

		Ki-kare	df	Sig.
Adım 1	Adım	326,663	37	,000
	Blok	326,663	37	,000
	Model	326,663	37	,000

Farklı sayıda kategorilere sahip olan bağımsız değişkenlerden 7'sinin bağımlı değişken ile arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Analiz sonuçlarına göre yaşın, öğretim türünün, hane reisinin eğitim düzeyinin, aylık gelirin, mezun olunan lise türünün, bir işte çalışıp çalışmamanın, aile durumunun (bir arada yaşayıp yaşamama durumu) gelecekte kendi alanında bir iş yapıp yapmayacağına yönelik düşünmede etkisi yoktur. Türetilen faktörlerden sadece 'Mesleğe Bakış' faktörünün bağımlı değişkenle anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Analiz Sonuçları

Bağımsız Değişken	Değişken Kategorisi	B	Std. Hata	Wald	df	Sig.	Odds Oranı
Cinsiyet	Kadın	0,616	0,31	,938	1	,047	0,540
Yaş	Yaşınız	0,077	0,055	1,935	1	0,164	1,080

Tablo 8 devam

Sınıf	2. Sınıf	-0,868	0,325	7,126	1	0,008	0,420
	Uzatma (Tekrar)	0,062	0,502	0,015	1	0,902	1,064
Bölüm	Turizm Seyahat	-0,105	0,471	0,05	1	0,824	0,900
	Bitkisel ve Hayv. Üret.	2,088	0,678	9,481	1	0,002	8,067
	Turizm Otel Hizmetleri	0,109	0,439	0,062	1	0,804	1,115
	Park ve Bahçe Bitkileri	0,515	0,569	0,819	1	0,365	1,674
	Çevre Koruma	0,379	0,713	0,282	1	0,595	1,461
Öğretim türü	İkinci Öğretim	0,293	0,354	0,688	1	0,407	1,341
Not ort.	2,00 - 3,00 Arası	0,376	0,306	1,511	1	0,219	1,456
	3,00 Üzeri	1,028	0,516	3,975	1	0,046	2,796
Hane reisinin eğitim durumu	Reis/Ortaokul	0,345	0,388	0,791	1	0,374	1,412
	Reis/Lise	0,099	0,388	0,065	1	0,799	1,104
	Reis/Lisans	0,717	0,446	2,588	1	0,108	2,048
Aylık gelir	500 TL - 999 TL	0,146	0,407	0,129	1	,719	1,157
	1000 TL ve üzeri	-0,273	0,377	0,525	1	0,469	0,761
Barınma	Aile ile evde	0,545	0,451	,45	1	,227	,580
	Arkadaşlarla evde	-0,922	0,382	5,826	1	0,016	0,398
Mezuniyet	Lise mezuniyeti	0,106	0,319	0,11	1	0,740	1,112
Çalışma	Çalışma durumu	0,282	0,358	0,62	1	0,431	1,326
Aile	Aile durumu	-0,28	0,406	0,477	1	0,490	0,756
Mutluluk	Bölümde mutlu mu?	1,325	0,331	16,057	1	0,000	3,763
	Alternatifi yok	0,022	0,408	0,003	1	0,958	1,022
Tercih nedeni	Alanda ilerlemek	1,361	0,354	14,753	1	0,000	3,898
	Askerlik tecili için	1,538	0,726	4,482	1	0,034	4,655
	Babanın işine devam	0,855	0,67	1,631	1	0,202	2,353
Mezun olduktan sonra ne yapacak	Alan dışı sektörde	-1,372	0,509	7,264	1	0,007	0,253
	Kendi işini kurma	0,081	0,401	0,04	1	0,841	1,084
	Alanında çalışma	0,922	0,491	3,529	1	0,060	2,513
	Diğer	-1,964	0,613	10,249	1	0,001	0,140
Türetilmiş faktörler	F1 - Mesleğe Bakış	-0,603	0,2	9,074	1	0,003	0,547
	F2 - Alman Eğitim	-0,254	0,232	1,201	1	0,273	0,775
	F3 - Eğitim Ortamı	,141	0,175	,647	1	,421	,151
	F4 - Tercih Nedeni 1	-0,593	0,202	8,594	1	0,003	0,553
	F5 - Tercih Nedeni 2	0,045	0,159	0,082	1	0,774	1,046
	F6 - Karar Verme Süreci	0,143	0,169	0,712	1	0,399	1,153

Cinsiyet, sınıf, bölüm, not ortalaması, barınma, mutluluk, tercih nedeni, mezun olduktan sonrasına ilişkin düşünce ve mesleğe bakış bağımsız değişkenlerinin bağımlı değişkenle anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet: Analiz sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla geleceğe yönelik olarak olumsuz beklentilere sahip olma olasılığı daha yüksektir. Başka bir ifade ile erkek öğrenciler kız öğrencilere göre $1/0,54= 1,85$ kat daha fazla gelecekte kendi alanlarında iş bulabileceklerini düşünmektedirler. Genel anlamda kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla gelecekte alanında iş bulma yönünden daha umutsuz olduğu söylenebilir.

Sınıf: ‘Sınıf’ bağımsız değişkeni; birinci sınıfta okuyanlar, ikinci sınıfta okuyanlar ve uzatanlar olmak üzere üç kategoriden oluşmakta olup ‘birinci sınıf’ kategorisi referans kategoridir. Analiz sonuçlarına göre birinci sınıfta okuyanlar ile uzatanlar arasında geleceğe yönelik iş beklentisi açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak ikinci sınıfta okuyanlar birinci sınıfta okuyanlara oranla daha fazla olumsuz beklenti içerisindedir. İkinci sınıfta okuyanların birinci sınıfta okuyanlara göre gelecekte kendi alanında iş bulma beklentisi yaklaşık 7 kat daha fazla olumsuz yöndedir. Bir başka ifadeyle öğrencilerin birinci sınıftan ikinci sınıfa geçmesiyle birlikte geleceğe yönelik alanında iş bulma beklentileri azalmaktadır.

Bölüm : ‘Bölüm’ bağımsız değişkeni altı kategoriden oluşmakta olup ‘muhasabe ve vergi bölümü’ kategorisi referans kategoridir. Analiz sonuçlarına göre beş bölümün öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık yokken, ‘Bitkisel ve Hayvansal Üretim’ Bölümü öğrencileri diğer bölüm öğrencilerine oranla gelecekte alanında iş bulma beklentisi açısından 8 kat daha fazla olumlu düşünmektedir. Ağırlıklı olarak tarım alanında faaliyet gösteren bu öğrencilerin öğrencilik dönemlerinde mevcut tarım işlerini sürdürmesi bu yönde bir sonucun çıkmasına neden olmuştur.

Not Ortalaması: ‘Not ortalaması’ bağımsız değişkeni üç kategoriden oluşmakta olup, ‘2,00’in altında’ kategorisi referans kategoridir. Not ortalaması 2,00’in altında olanlar ile 2,00-3,00 arasında olanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak not ortalaması 3,00’in üzerinde olanlar 2,00’in altında olanlara oranla 2,8 kat daha fazla gelecekte alanında iş bulma beklentisine sahiptir. Bir başka ifadeyle başarı düzeyi yüksek öğrencilerin geleceğe yönelik beklentileri diğerlerine oranla daha fazla olumlu yöndedir.

Barınma: ‘Barınma’ Bağımsız değişkeni üç kategoriden oluşmakta olup ‘yurt-apart’ kategorisi referans kategoridir. Sonuçlara göre yurt veya apartta kalanlar ile ailesiyle evde kalanlar arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak arkadaşlarıyla evde kalanlar ile yurt ya da apartta kalanlar arasında ters yönlü anlamlı bir fark vardır. Yurtta kalanlar evde arkadaşlarıyla birlikte kalanlara göre daha fazla beklenti içerisindedirler. Bir başka ifadeyle arkadaşlarıyla evde kalanların gelecekte kendi alanlarında iş bulma beklentisi yurttan ya da apartta kalanlara oranla $1/0,398=2,51$ kat daha düşüktür.

Mutluluk: Okuduğunuz bölümde mutlu musunuz? Sorusuna ‘Evet’ şeklinde cevap verenler ‘Hayır’ şeklinde cevap verenlere göre 3,76 kat daha fazla olumlu beklenti içerisindedirler. Okuduğu bölümde memnun olanların gelecekte alanlarında iş bulma beklentileri memnun olmayanlara göre yüksektir.

Tercih Nedeni: ‘Tercih nedeni’ bağımsız değişkeni dört kategoriden oluşmaktadır. ‘Diploma sahibi olmak’ referans kategoridir. Analiz sonuçlarına göre diploma sahibi olmak için gelenlerle, alternatifi olmadığı için gelenler arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak, alanında ilerlemek isteyenler ile askerliğini tecil ettirmek için gelenlerin, gelecekte alanında iş bulma beklentisi açısından diploma almak için gelenlere göre anlamlı bir farklılık vardır. Alanında yükselmek isteyenler 3,9 kat, askerliğini tecil ettirmek isteyenler 4,66 kat daha fazla diploma sahibi olmak isteyenlere göre olumlu beklenti içerisindedir.

Mezuniyet Sonrası: Mezun olduktan sonra ne yapmayı planlıyorsunuz sorusu altı kategorilidir. ‘Dikey geçiş yapmak’ referans kategoridir. Referans kategori ile diğer üç kategori arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak ‘alanı dışında’ çalışmayı düşünenler ile ‘diğer (çalışma planı yapmayan ya da henüz planlama yapmamış olan)’ seçeneğini işaretleyenlerin ‘dikey geçiş’ yapmayı düşünenlerle ters yönlü anlamlı bir ilişkisi vardır. Alanı dışında çalışmayı düşünenler dikey geçiş yapmayı düşünenlere göre $1/0,253= 3,95$ kat daha fazla olumsuz beklenti içerisindedir. ‘Diğer’ seçeneğini işaretleyenler de ‘dikey geçiş’ yapmak isteyenlere göre $1/0,14=7,14$ kat daha olumsuz beklenti içerisindedir. Bir başka ifade ile çalışma planı yapmayanlar ile alanı dışında çalışmayı planlayanların gelecekte alanlarıyla ilgili bir işte çalışma beklentisi yoktur.

Mesleğe Bakış: Türetilmiş bir faktör olan ‘mesleğe bakış’ bağımsız değişkeninin aritmetik ortalaması için üzerindedir. Ankete katılan öğrencilerin mesleklerine olan bakışları olumlu yöndedir. Ancak mesleğe bakışta meydana gelen bir birimlik olumlu artış, gelecekte alanında iş bulma beklentisini 0,55 kat azaltmaktadır. Mesleğe olan ilgi ve beğeni arttıkça gelecekte bu mesleği yapmaya yönelik inanç azalmaktadır.

5. Sonuç

Türkiye’de bulunan işletmelerin yüzde 99’undan fazlası KOBİ’dir. KOBİ’lerin ihtiyacı olan nitelikli ara elaman gücünü yetiştiren kurum olan Meslek Yüksek Okulları bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada MYO’da eğitim gören Y kuşağı gençliğinin sektördeki istihdam konusundaki beklentileri ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Gelecekte mezun oldukları bölümde istihdam beklentileri ile ilgili olarak, öğrencilerin yüzde66’sı olumlu düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin yüzde70’i okudukları bölümden memnundur. Günümüz şartları ele alındığında öğrencilerin gelecekte rahatlıkla iş bulabileceklerini düşündükleri görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin yaklaşık yüzde80’inin daha önce bir iş tecrübesi olmasının etkili olduğu da söylenebilir.

Analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin gelecek dönemde alanlarında iş bulmaya yönelik beklentilerinde aile durumlarının, gelir durumlarının hane halkı reisinin eğitim durumunun bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bu durum bireysel çabaların beklentileri belirlediğinin işareti olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar yaşam koşulları bireylerin davranışlarını ve bakış açılarını etkilese de geleceğe yönelik beklentiler ve elde edilen sonuçlar kendi kararlarının ve mücadelelerinin neticesi olacaktır. Elde edilen sonuçlar bu düşünceyi destekler niteliktedir. Öğrencilerden bulunduğu bölümde mutlu olanların, fiili olarak çalışanların, not ortalaması normalin üzerinde olanların, alanında yükselmek isteyenlerin ve okumak için yurtdışı ya da benzeri yerlerde kalanların geleceğe yönelik istihdam beklentilerinin olumlu yönde şekillendiği görülmektedir.

Y kuşağının yakın zaman temsilcilerinin, diğer kuşaklardan hatta Y kuşağının ilk temsilcilerinden en büyük farkı imkânlarla ve fırsatlara daha kolay ulaşabiliyor olmasıdır. İletişim ve haberleşme süresinin kısılması, teknolojinin hızla gelişmesi yeniliklere kolay ulaşılmasına ve çabucak tüketilerek değersizleşmesine sebep olmuştur. Ortalama yirmi yaşlarında olan Yükseköğretim öğrencilerinin hedef belirleme ve belirlenen hedef doğrultusunda çaba gösterme konusunda isteksiz olduğu görülmektedir. İmkânların bolluğu her ne kadar olumlu yönleri sağlasa da bireyin rehavete girmesi ve hedefsiz kalması açısından tehlikelidir. Y kuşağını ve bizleri bekleyen en büyük tehlike budur.

Sevilen bir işte çalışmak işsizlik olgusundan daha büyük öneme sahiptir. Zira bireylerin çalıştığı işi sevmeleri, yaptıkları işte daha verimli ve üretken olmalarına zemin oluşturmaktadır. İşini seven iki kişinin üç birimlik iş üretmesi ile işinden memnun olmayan üç kişinin üç birimlik iş üretmesi aynı değildir. En önemli fark hayatından memnun olmayan üç bireyin olmasıdır. Toplam üretim düzeyinin olması gerekenin altında kalması da çabasıdır. Bu nedenle öğrencilerin özellikle bölüm seçimlerinde doğru karar vermeleri konusunda zamanında müdahale edilerek yardımcı olunması gerekir. Ayrıca sahip olmak istediği mesleği mümkünse önden gözlemlenmesi sağlanmalıdır. İlk dönem Y kuşağı temsilcileri bireysel çabaları ile belirli noktalara gelmişlerdir. Ancak son dönem Y kuşağının temsilci olan bu öğrencilerin yapmayı istediği mesleğe yönlendirilmesi ve heveslendirilmesi, onların geleceğe hazırlanması noktasında büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak Y kuşağının son dönem temsilcileri olan bu öğrencileri, gelecek dönem temsilcilerimiz olarak görmeli ve bu konuda özellikle ilköğretimden başlayarak onları tanımaya ve yönlendirmeye yönelik gerekli adımları atmamızdır.

Kaynakça

- Aktürk, Z. (2017). *Lojistik regresyon model uyumu*. Erişim Tarihi: 15.04.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=5pCdJ30-mgI>
- Bayramoğlu, G., & Şahin, M. (2017). Kuşağının kariyer eğilimleri ve istihdam beklentilerinin araştırılmasına yönelik bir alan araştırması. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 8 (2), 56-75.
- Broadbridge, A., Maxwell, M., Gillian, A., & Ogden, S. M. (2007). 13_2_30: Experiences, perceptions and expectations of retail employment for generation y. *Career Development International*, 12(6), 523-544. <https://doi.org/10.1108/13620430710822001>
- Çemberci, M., Sudak, M., Aşçı, S., Öz, S., & Civelek, M. E. (2014). Y neslinin örgüt ortamındaki davranış farklılıklarının analizi. *Online Academic Journal of Information Technology*, 5 (15), 57-74.
- Çemrek, F., & Burhan, E. (2014). Petrol tüketiminin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin panel veri analizi ile incelenmesi: Avrupa birliği ülkeleri ve Türkiye örneği. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 6 (3), 47-58.
- Dziewanowska, K., Pearce, A., & Zupan, N. (2016). Generation y's expectations of their future employment relationships pose a challenge for their employers. *Journal of Human Resource Management*, 19 (1), 1-12.
- Ekşili, N., & Antalya, Ö. L. (2016). *Türkiye'de Y kuşağının yabancı akranlarından farklarının okul yöneticileri perspektifiyle incelenmesi*. 15. Ulusal İşletmecilik Kongresi Bildiriler Kitabı, İstanbul/Türkiye, 114-127.
- Hurst, J. L., & Goog, L. K. (2009). Generation Y and career choice: The impact of retail career perceptions, expectations and entitlement perceptions. *Career Development International*, 14 (6), 570-593. <https://doi.org/10.1108/13620430910997303>

- Kaya, M. F. (2013). Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 175-193.
- Lim, H., Tayeb, L.A., & Othman, M. A. (2011). Understanding the new middle-east workforce: Employment expectations of generation Y professionals in Saudi Arabia. *Journal of Research in International Business Management*, 1(9), 262-277.
- Lower, J. (2008). Brace yourself here comes generation Y. *Critical Care Nurse*, 28 (5), 80-85
- Maxwell, G. A., & Broadbridge, A. M. (2016). Generation Y's employment expectations: UK under graduates' opinions on enjoyment, opportunity and progression. *Studies in Higher Education*, 1-17. DOI: 10.1080/03075079.2016.1141403
- Metin, S., & Kızıldağ, D. (2017). X ve Y kuşaklarının kariyer beklentilerinin farklılaşması: Otomotiv sektöründe bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (40), 340-363.
- Önder, H., Önder, Ş., & Akbaş, F. (2016, Mayıs). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin istihdama ilişkin beklenti düzeylerinin ölçülmesi: DPÜ Kütahya sosyal bilimler MYO örneği. 5th International Vocational Schools Symposium, Prizren/Kosova, 305-313.
- Özsoy, C. E. (2015). Mesleki eğitim - istihdam ilişkisi: Türkiye'de mesleki eğitimin kalite ve kantitesi üzerine düşünceler. *Electronic Journal of Vocational Colleges 4. UMYOS Özel Sayısı*, 173-181.
- Stanczyk, I., & Pieczka, A. (2016). Generation Y on the job market. Young poles' expectations of job and employer – results of research. *International Journal of Business and Management*, 4 (2), 56-70. DOI: 10.20472/BM.2016.4.2.005
- Szafranek, M., & Voloshyn, I. (2014, Haziran). *Employment expectations and job opportunities of generation Y*. MakeLearn International Conference, Portorož/Slovenia, 1121-1128.
- Şenel, S., & Alatlı, B. (2014). Lojistik regresyon analizinin kullanıldığı makaleler üzerine bir inceleme. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 35-52.
- Taşlıyan, M., Eyitmiş, A.M., & Gündüğü, E. (2014). *Y kuşağı iş yaşamından ne bekliyor?* II. Uluslararası İş ve Meslek Danışmanlığı Kongresi, Antalya, 19-32.
- Tubey, R., Kurgat, A., & Rotich, K. J. (2015). Employment expectations among generation y employees in Kenya. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 3(1), 1-21.
- Uba, M., Dark, J., Duquette, M., Yendt, M., Gnatek, M., & Gallant, B. (2012). Generation Y and work/life balance what are their expectations? <http://seanlyons.ca/wp-content/uploads/2012/01/WLB.pdf>
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. 1. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yüksebilgili, Z. (2013). Türk tipi Y kuşağı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45), 342-353.
- YÖK.<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%20okulu%20e%C4%9Fretim+Kanunu/>, Erişim Tarihi: 12.07.17
- TUİK. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>, Erişim Tarihi: 15.07.17
- <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/dusunenlerin-dusuncesi/egitim-ogretim-ve-x-y--z-kusagi-2391069/>, Erişim tarihi: 11.09.2018